

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

De Iustitia Et Iure ceterisque Virtutibus Cardinalibus

Lessius, Leonardus

Antverpiæ, 1632

9 Vtrum vsus sortium sit licitus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72459](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72459)

rere, signum est levis & temperatæ complexionis. Si graua onera ferre aut in angustis locis, vbi vix se mouere queat, versari, signum est, vim animalem multitudinē humorum grauari. Si ea quæ ad libidinem pertinent, signum est redundantia spermatum. Si versari in cæno, simo, indicium est abundare humoribus putridis, aut intestinorum excrementis. Sic qui somniarunt cruce effectum sibi lapideum, paulo post præter opinionem omnium factus est cruce illo paralyticus. Sic etiam Galenus eum, qui somniarunt se in cisterna plena sanguine constitutum, coniecit plethora sanguinis laborare. Vide hæc & plura apud illum in Libello de præfatis somniorum.

Huc pertinet somnium illud, quo aliquod spectrum irruere & opprimere hominem videtur, quod *ἐφ' ἑαυτὸν* & *πρὸς τὸν ἑαυτὸν* Medici vocant, Latini incubum. hoc enim provenit à crasso retroque vapore in cerebrum irruente, & vias spirituum animalium intercipientem, vt docet Galenus lib. 3. de locis malè affectis, cap. 4. Itaque signum est crassi & melancholici sanguinis, & crudelitatis, & esse periculum epilepsia, si quis crebro patiat. hoc genus vocatur *phantasma*, Cicero *visum* vocat.

Dico Quartò, Quando somnia proveniunt ex præiis curis vel cogitationibus, nihil de futuris significant, sed solum insinuant suam causam. hæc vocantur proprie *ἐνύπνια*, id est, *insomnia*.

Ex dictis constat, quinque genera somniorum distingui posse, *oraculum*, *visionem*, *somnium*, *insomnium*, *phantasma*. de quibus fusè agit Macrobius ex sententia veterum, lib. 1. In somnium Scipionis, sed quæ diximus, ad nostrum institutum sufficiunt.

DUBITATIO IX.

Utrum usus sortium sit licitus.

D. Thomas art. 8.

57 **N**otandum Primò, *Sortes* dici quando aliquid eo fine agitur vt eius euentu spectato, innotescat aliquid occultum, v. g. quid cui competere debeat. ad hoc autem necessarium est, vt sortibus sua significatio imponatur, siue vt præcedat aliqua conuenticio inter partes, (si inter plures aguntur) vel homini secum, quid quæque significare, quam vim habere debeat.

Sunt autem tres sortium species ex fine petita, *diuisoria*, *consultoria*, *diminutoria*. *Diuisoria* sunt, quando indicio sortium queritur quid cui tribuendum, siue illud sit res possessa, siue honor, siue poena, siue functio aliqua. *Consultoria*, quando inquiritur sortibus diuinum consilium, vt sciatur in negotio obscuro quid agendum. *Diminutoria* sunt, quando per eas inquiritur de futuris euentis.

58 Notandum Secundò, Directionem sortium posse expectari vel à calo, vel à casu, vel à Deo, vel à demone. His positis,

Dico Primò, *Sortes diuisoriae* licita sunt, si euentus expectetur à casu, vel ex peculiari Dei prouidentia: non tamen in rebus omnibus licita sunt, sed in plerisque. Primò, In rebus externis, & aliis quæ aliter commodè non possunt distribui. Sic hereditates, & alia bona communia sapientissime sorte diuiduntur. Huc pertinet contractus sponsonis & sortium, qui frequens est inter homines, con-

sentiant enim partes vt eius sit res vel electio, cui fors & casus fauerit. Secundò, In functionibus, vbi de honore vel periculo agitur, vt quando oppidum innadendum, forte inter milites diuersarum nationum decidi solet, quæ natio prior innuadere debeat. Sic D. Augustinus epist. 180. scribit forte eligendum sacerdotem, qui tempore pestis & persecutionis maneat in oppido, & fidelibus res sacras administret. Tertiò, In dirimendis litibus, maximè de rebus secularibus, L. Si cum ambo, 7. de Iudiciis. Quartò, In poenis, vt cum duo vel plures sunt rei mortis, & Princeps vt clementiam in scienda disciplina adhibeat, vult aliquos punire, alios ignoscere. Denique quoriscumque non apparet ratio cur alter alteri in aliquo commodo vel incommodo debeat præferri. Vide D. August. lib. 1. de doctrina Christiana cap. 28.

Officia tamen, etiam si secularia sint, regulariter non sunt sorte distribuenda, sed conferenda maxime idoneis, quos diligens inquisitio & examen rationis, non casus & cæca fors ostendit. nihilominus si plures sint bene idonei & ferè pares, poterit res sorti committi. Hoc tamen permillum non est in electionibus ad beneficia ecclesiastica, vt patet cap. Ecclesia, de sortilegiis, sub finem. Fortasse tamen ad litem beneficiariam, quando ratio commodior iniri non potest, terminandam, sortes non essent improbandæ; quia non est mens Ecclesiæ vt lites diu prorahantur, & aliàs lute natura id non solum est licitum, sed etiam optimum consilium, nec Ecclesia id vquam prohibuit.

Dices, Saul forte electus est, 1. Reg. 10. & Matthias Apostolus, Act. 1.

Respondet, Non esse dubitandum quin Saul ita electus sit inspiratione diuina: nam electioni eius præerat Samuel, qui illum antè vnixerat illi Dei: vnde etiam sortes certissime à Deo ita erant dirigendæ vt ipsum essent confirmaturæ. Idem de Matthia Apostolo: quod colligi potest tum ex mirabili illa exhortatione Petri, quæ tota erat à Spiritu sancto; tum ex communi oratione omnium, qua petebant vt Deus ostenderet quem elegeret. Quidam tamen ex textu Græco putant Matthiam non sortibus, sed suffragiis electum. sed manifestè repugnat textus Græcus & Latinus. nō enim Græcè est, *ἐδωκεν ἑαυτὸν ἀποτὸς, δέδωκεν τοῖς ἀποτὸς*: sed, *ἐδωκεν ἑαυτὸν ἀποτὸς, δέδωκεν τοῖς ἀποτὸς*, vt Interpres vertit: vnde sequitur, *ἡ ἐπιτοὶ ὁ κληρὸς ὁ δὲ Ματθίαν, & cecidit fors super Matthiam*. Nec obstat quod subiungitur, *ἡ συνῆλθεν ἡ ἐκκλησία*, quod per suffragia annumeratum indicat; quia nihil aliud significatur quàm ipsum communi decreto vel cōsensu, postquam viderunt sortem in illum cecidisse, vnde decem Apostolis connumeratum; quod nihil aliud fuit, quàm indicium sortium communi suffragio vel decreto fuisse approbatum. Accedit, quòd sicut alij Apostoli immediatè à Christo, non suffragio humano, electi erant; sic etiam decemisse vt eligeretur is, qui in locum Iudæ succederet. Denique magna exterius apparebat paritas; vnde nō facile erat humano iudicio alterum alteri præferre. Dionysius Areopagita lib. de ecclesiastica hierar. cap. 5. parte 3. putat sortem appellari à Scriptura (quando dicitur, *cecidit fors super Matthiam*) *diminutum quoddam donum, insinuans illi ceteri, quem Deus elegeret*: fieri enim potest vt Deus sortem mox approbauerit, collato dono prophetiæ vel sapientiæ, vel vt sortes miraculosè omnibus aduertentibus dire-

Animos.
ficia.

In benef.
civ.

59
Obiectio.
Saul, Mat-
thias.
Respons.

direxerit. non enim negari potest quin verè sortes miserint; cum expresse dicatur, *dederunt sortes illis*, quod de tali dono intelligi non potest. Item, *cecidit fors super Mathiam*.

60 Dico Secundò, Consultoriae sortes regulariter sunt illicitae, nisi quando humanum consilium non suppetit, vel nisi Deus inspiret illis utendum. ratio est, quia sine necessitate velle ut Deus suam voluntatem peculiari modo manifestet, pertinet ad Dei tentationem, ut D. Thomas ait. Deinde Deus non promisit se has sortes temperaturum: ergo vanum est inducere in animum, hanc Dei esse voluntatem, quam sortes indicant: imò etiam est periculosum; quia facilè dæmon se immiscebit & hominem decipiet. unde merito hic usus reprehenditur à D. Augustino epistola 119. cap. 20. & à Leone IV. ad Episcopos Britanniae; habetur c. 7. Sortes. 26. quæst. 5. Sortes, inquit, quibus cuncta vos vestris discriminatis Provinciis, quas Patres damnaverunt, nihil aliud quam divinationes & maleficia esse decernimus. quamobrem volumus illas omnino damnari; & inter Christianos ultra nolumus nominari; & ne exerceantur, anathematis interdicto prohibemus.

Si desit humanum consilium. Quando tamen humanum consilium non suppetit, licitum est has sortes adhibere, cum bona spe, fore à Deo singulari providentia moderandas, iuxta illud Prov. 16. *Sortes mittuntur in sinum, sed à Domino temperantur*. Hoc tamen faciendum cum magna reverentia, & adhibita precatione ut Deus adesse & eas regere dignetur. Huc referri possunt exempla quædam superius posita de fortitione in oppugnatione oppidi, & in deligendo sacerdotem tempore pestis, vel persecutionis, & similia: si tamen eo fine sortes iaciantur ut divina voluntas exquiratur, secus si eventus à casu expectetur, nemo enim casum consulit, itaque tunc ad divinatorias referuntur. Item si divina inspiratione mittantur, sicut dictum est de electione Saulis & S. Mathiae Apostoli. quod etiam pertinet exemplum, quod habetur Ios. 7. ubi indicio sortium inventus est Achan, qui de anathemate aliquid sibi usurpaverat. Simili modo deprehensus est Ionas à nautis, Ionæ 1. & quamvis hi ex inspiratione divina id non facerent, nec eventum à Deo, sed à dæmonibus expectarent; Deus tamen propter Ionam eas moderatus est.

61 Dico Tertiò, Divinatoriae sortes omnino sunt illicitae: unde prohibentur cap. 1. de sortilegiis, & 26. q. 5. cap. Sortes, cap. Peruenit. 18. cap. Si quis Clericus, 3. cap. Contra. 18. cap. Episcopi. 12. quibus locis prohibentur sortilegia, sicut aliae divinationes & incantationes.

Ratio est, quia vel expectatur earum moderatio à Deo, vel à casu, vel à dæmone: atqui non est expectanda à Deo, quia non est probabile, Deum illas ad præsignanda futura vel occulta aperienda temperaturum: nusquam enim id promissum, & eventus sapissimè contrarium ostendit. Denique nulla est necessitas ordinariè tam peculiaris concursus; unde vanum est sine alio fundamento illum expectare. Nec à casu, quia hoc esset actiones humanas à casu suspendere, & fato subicere. non enim possunt sortes eventus futuris vi cælorum & astrorum accommodari, nisi vel utraque à casu necessariò proveniant, vel eventus ipsi casu sint præcogniti, ut sortes iis possint aptare: quo modo Deus futura præsignare vel occulta

declarare per sortes potest. Non etiam à casu moderatio earum expectatur; quia ut sortes casu sic vel sic cadunt, nihil præsignare possunt: ergo expectatur à dæmone: ac proinde dæmoni tribuitur futurorum prænotio, & ipse tacito quodam pacto & consensu inuocatur; tum ut sortes regat, tum ut effectum præsignatum procuret. Quod autem Agrippa lib. 2. Occultæ philosophiæ cap. 54. contendit, in anima humana esse sufficientem potestatem ad sortes dirigendas, præsertim si accedat cælestis opportunitas, id est, congrua constellatio; vanum est, & vnum ex magiæ fundamentis, ut infra dicemus c. 44 dub. 2.

D V B I T A T I O X.

Quæ & quotuplices sint vana observationes, & quale in his peccatum.

D. Thomas quæst. 69.

Vana observationes dicuntur, cum aliqua fiunt vel adhibentur ad aliquem effectum, vana ob- ad quem nec à Deo nec à natura ullam vim habent: item cum ex consideratione alicuius eventus fortuiti coniciuntur quis aliquid prosperi vel ad- 62 versari, & inde actiones suas moderatur. Harum tres sunt species, ad quas omnes reduci possunt, ut ex D. Thoma colligitur, *ars notoria, observantia sanitatum, & observantia eventuum*. Ars notoria est ratio quædam consequendi scientiam infusam per quædam ieiunia, inspectiones figurarum, & similia adminicula vana & inefficacia.

Esse hoc peccatum mortale, constat, quia saltem tacitè inuocatur diabolus, eique attribuitur potestas infundendi animæ subito habitus scientiarum; quod solius esse Dei docet D. Augustinus lib. 10. de civit. c. 9. ex testimonio ipsius Porphyrij. Cum enim hæc cærimonie non habeant illam vim à Deo, (si enim eam haberent, Ecclesia id non ignoraret) nec à natura rerum quæ adhibentur, nec ab altris; consequens est, effectum non posse expectari nisi à diabolo; cui proinde tribuitur potestas scientias animæ infundendi.

Nec obstat quod aliqui repente videantur operâ diaboli scientiam Scripturarum consecuti, quod experientia quotidiana confirmat apud Anabaptistas, sumpto bolo detestabilis illius cæritæ; quia diabolus illos occupat, & per os illorum legit, Scripturas profert, & disputat; eosque ita dementat, ut se hæc omnia nosse putent; quomodo quidam mania laborantes videntur sibi valde sapientes, & omnia scire: cuius signum est, quod redeuntes ad fidem Catholicam, recedente spiritu nequam, sint rudes, ut erant ante hæresim.

Observatio sanitatum est, quando adhibentur aliqua verba, vel alia signa, aut cærimonie inanes ad hominum vel aliorum animalium curandos morbos, sistendum sanguinem, mitigandos dolores, ad conservandam vitam vel valetudinem, ad se præstandum immunem contra læsiones hostium vel casus fortuitos, & similia. Huc item pertinet cum adhibentur quidem medicamenta naturalia, tamen iis aliqua friuola adiunguntur tamquam necessaria. Eodem etiam pertinent omnia peramata, amuleta, brevia, inuolucra, reliquiæ, verba sacra, preces descriptæ, quæ gestantur à quibus-

Amuleta. dam